

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

Bir Model Olarak Toplumun Kendiliğinden Örgütlenmesi

6 Aralık 2023

Bir süredir Hatay'daki deprem sonrasında yardımların koordine edildiği bir WhatsApp grubunu takip ediyorum. Yaklaşık 250 kişinin üyesi olduğu bu grubun amacı yardımların en kısa süre içinde doğru adrese ulaştırılmasını sağlamak. İlave olarak ihtiyaç sahiplerinin yardım talepleri de iletiliyor. Uzun süredir deprem bölgesine yardımlar gündemden düştü, medyanın ana mecralarında bu konuda yayın göremiyorsunuz, ama depremin 10. ayında bir yerlerde sessiz sedasız hiç reklamı yapılmayan bir yardım zinciri çalışmaya devam ediyor. "50 kilo pirinç, 10 kilo ayçiçek yağı" diye başlayan gıda, kıyafet, kitap, okul malzemesi listelerini, bazen de akülü engelli sandalyesi gibi tek kalemlik daha büyük talepleri imrenerek ve biraz da suçluluk duygusuyla okuyorum.

Malzemeler adrese ulaştığında kısa bir teşekkür mesajı paylaşılıyor. Kimsede olağanüstü bir iyilik yapmış birinin hali ve tavrı yok, sabah köşedeki bakkaldan iki ekmek, bir de süt alıp eve bırakır gibi yardımları ihtiyaç sahiplerine ulaştırıyorlar. Konu dışı hiçbir paylaşım yok neredeyse. Grup üyelerinin profillerine baktığınızda bambaşka sosyal kesimlerden ve siyasi çizgilerden geldiklerini görüyorsunuz. Profil resmine Che Guevara fotoğrafı koyan da var, İslami yardımlaşma derneklerinin logolarını koyan da. Sıradan insanların kendiliğinden örgütlenmesinin güzel bir örneği bu. Depremin ardından afet sonrası yardımları ulaştırmak için kurulmuş merkezi kurumların yaşadığı krizi gördükten sonra bu ayrıksı örnek daha fazla anlam kazanıyor olmalı.

Tecrübelerimiz bize tersini gösteriyor olsa da elimizdeki kaynakların tümünü tahsis ettiğimiz merkezi bir güç tekelinin daha verimli sonuçlar üreteceğine duyduğumuz imanda hiç azalma olmuyor nedense. Daha çok o merkezdeki güç ve müdahale tekeli kimin veya kimlerin yönetmesinin uygun olacağını tartışıyoruz. Liyakat tartışması orada devreye giriyor. Oysa isimler ve siyasi figürler değişse de yöntem ve zihniyetin değişmediği defalarca kanıtlandı. Önceki depremlerden sonra yine kaynakları tek merkezde toplayan güç tekelinin bu kaynakları ne kadar verimsiz bir şekilde kullandığını ve bu yöntemin sorunları çözmek yerine büyüttüğünü, örnekleri ile uzun uzun izah etmek mümkün. Sadece '99 depreminden sonra dönemin siyasi otoritesinin (üçlü koalisyon döneminin imar bakanını kısa bir internet araştırması ile bulmak mümkün) yine merkezi güç kullanma tercihini, bu tercihin sorunların çözümündeki verimliliğini tartışan raporları gözden geçirmek bile yeterli olmalı. Bu örneklerle baktığımızda meselenin A veya B siyasi partisine has olmadığını, genel bir yönetim ve zihniyet tarzına bağlı olduğunu görürüz. Bu doğrultuda, kaynak tahsisini de içeren örgütlenme tarzımızı sorgulamamız ve yeniden düşünmemiz gerekiyor.

Yardımların yerine ulaştırılmasından daha karmaşık ve teknik bir konuda toplumun kendiliğinden örgütlenmesinin yeterli olmayacağı iddia edilebilir. Evet, gerçekten teknik açıdan bilgi ve uzmanlık gerektiren konularda bu doğrudur. Ancak şehir, toplumun kendiliğinden örgütlenmesinin en iyi örneklerinden biridir ve bu açıdan bakıldığında sadece teknik bir konu olarak da değerlendirilemez. Hatta öncelikle siyasi bir konu, bir tür örgütlenme meselesidir. Örneğin havalimanının pat sahalarının nasıl planlanması gerektiği sorusunun cevabı belki kendiliğinden örgütlenme ile bulunamayabilir, ancak

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

şehrin omurgasını oluşturan genel yapı temelde teknik olmayan siyasi tercihler ve örgütlenme tarzıyla biçimlenir. Teknik uzmanlık bu tercihler ortaya konduktan sonra onların gerçekleşmesini sağlamak üzere devreye girer.

Depremi ardından şehirlerin yeniden ayağa kaldırılması sürecinde kamunun rolü için pek çok tarif yapmak mümkün. Ancak biraz geri çekilip gözlerimizi kısarak baktığımızda iki ana hattın var olduğunu görürüz. Birinci hatta şehirliere maddi ve teknik imkân sağlamak ve kendileri için neyi iyi görüyorlarsa onu yapabilecekleri şekilde seçeneklerini artırma ihtimali bulunuyor. İkinci hatta ise onlar adına neyin iyi olduğunu onlardan daha iyi bildiğimiz iddiasıyla elimizdeki imkanları merkezi bir güç tekeline tahsis ederek şehirlielerin ev ve işyerlerini onların yerine yapmak var. Biraz geri çekilip düşündüğümüzde problem bu ölçüde basittir, taraflar da bu kadar nettir. Biz, Ortak Akıl-Antakya Platformu olarak birinci hatta yer alıyoruz ve duruşumuza dair bu tercih, tuzu kuru insanların masa başında ürettiği teorik bir varsayıma değil geçmiş tecrübelerimizin bize açıkça gösterdiği somut bir hakikate dayanıyor. Merkezi karar ve müdahale tekeli tahkim ettiğimiz her defasında sonuç hüsrana oldu. Güç tekeline ne kadar akıl ve teknik beceri yüklersek yükleyelim sonucun muhteşem başarısızlığını değiştiremedik. Bir defa da müdahale imkanlarını doğrudan halka tahsis etmeyi denesek? Ona yeterli teknik destek ve hareket imkânı bulabileceği bir çerçeveye saksak?

“Ortak Akıl” sadece bir araya gelmiş uzmanların ortak akılı değil, şehirlielerin doğrudan eylemleri ve kararları ile hep birlikte oluşturacakları bir “ortak akıl”dır. Ve bu ortaklık yeterli imkân sağlandığında bütün uzmanlardan ve merkezi güç tekellerinden daha verimli, daha olumlu sonuçlar üretebilir.

Şerif Süveydan

Ortak Akıl-Antakya Platformu Üyesi